

FOAIE LITERARĂ

Pentru redacție responsabilă :

LUCREȚIA RUDOW-SUCIU.

Apare o dată pe săptămână (Duminica).

PREȚIUL:

Pe un an . . . . 4 fl. | Pentru România și
Pe jumătate de an 2 fl. | străinătate 14 frc.
Pe un pëtrar de an 1 fl.

Editor și proprietar:

Dr. W. RUDOW.

Logodnica contelui Stuart.

— Povestire din viața Românilor bihoreni. —

De L. Rudow-Suciu.

(Urmare).

„De ce nu, dacă asta-ți face plăcere?” răspuse ea, trecând isteasă peste o clipă de zăpăceală. Cu ochii ei senini, plini de espresia unei perfecte sincerități ea îi aruncă contelui o privire ca fulgerul de trecătoare, încât el nu putea deosebi culoarea lor. Aflând în ochii lui aceeași sinceritate, se perdu din tața ei și restul sfielei de până acum, și cu ochii plecați îl lăsa să-i privească hainele cu tot deamăruntul.

Și într'adevăr ele erau demne de privit, mai ales pentru un străin! Un spăcel alb de bumbac cusut cu flori pe umeri, peste el un mic peptar brun bătut cu fir de aur și de mătășă purpurie, iar între gât și sîn o bucată de mătășă roșie, pe care scăpărau în razele soarelui cu o lucire orbitoare niște șire de monede mari de aur. Un briu cam de patru degete îi prindea celea două cătrințe, țesute și acestea în fel de fel de flori; de sub el la amândouă laturile se vedea o vristă îngustă din poalele de pânză albă ca zăpada și cusute cu fire albastre și roșe. Părul despărțit în două chice se lăsa lung pe spate, încadrând fața încântător de frumoasă. Trăsurile erau clasic de corecte, dar caracterul cam sever al marmurelor antice se amestecă în ele cu o espresie blândă, fantastică ca basmele orientului, care espresie s'a conservat mai curată în fețele Cercheselor. Un nas subțire destul de pronunțat îi dete o espresie de rezoluție, pe care o alinau în mod plăcut liniile rotunde și moi ale guriței și obrăjiorilor. Capul ei mîndru era acoperit de o pălărie lată care o scosese numai atunci, când îl agrăi pe archiduce.

Contele privia uitat de sine portul cu totul nou pentru dînsul; abia din când în când cerea o explicație sau scăpa un cuvânt de mirare și nici nu băga de samă

că principele veni spre dîșii răsucindu-și mustețile ascuțite ca un ac.

„Teremtete, fata e frumoasă, dar s'o vedem mai de aproape!” zise el pe ungurește și apropiindu-se de tot, prinse o monedă din salba fetei și o întoarse. . .

„Adevărat. . .”

Alta nu mai putu urma, căci fata îi aruncă o privire fulgeratoare, din care el putu înțelege supărarea ei. Dar ca să nu-i rămână nici o îndoială, ea adaogă asemenea pe ungurește: „Credeam că mă aflu aici între oameni bine crescuți”.

Apoi se întoarsă spre tatăl său, dar contele doritor de a prelungi această convorbire luă vorbă: „Domnișorul e Ungur, decî îi veți fi vorbit ungurește, cel puțin așa mi se părea. Intr' adevăr trebuie să mă mir domnișoară, să dta vorbești atâtea limbi străine: cea maghiară, germană și franceză”.

„Știu și cevaș latinește”, adaogă ea zimbînd.

„Dar asta e ceva aproape de nemaipomenit chiar între femeile apusului!” observă el, uimit.

„Ce-i drept, eă nu sînt o femeie din apus, ci numai Româncă” răspuse ea cu o espresie de ironie blajină, „dar trebuie să știți că limba latină are un deosebit interes pentru noi nepoții ai Romanilor, și apoi scriitorii noștri împrumută atât de multe cuvinte din limba latină, încât fără de dînsa ar fi greu să-i înțelegi.”

„Între astfel de împrejurări lucrul se esplică. Toțuș e mult să stăpânești atâtea limbi și încă dintre cele mai anevoioase, cum e cea germană și se zice că e cea ungurească”.

„La noi așa ceva nu e tocmai rar”, răspuse ea cu o espresie jumătate mândră, jumătate modestă.

„Da, la oameni mai înaintați în vîrstă. Dta însă abia vei avea douăzeci de ani“.

„Am șapte-spre-zece,“ răspuse ea, plecându-și căpușorul.

„Numai șapte-spre-zece!“ exclamă contele cu o expresie de mirare, pe care o justificau formelē bine dezvoltate ale feței. Apoi urmă: „Îmi vei da acum voia să te rog ca să-mi spui două trei cuvēnte românește.“

„Dar dta nu înțelegi.“

„Aș dori numai să aud cum sună.“

„Cu plăcere. — Me bucur foarte a fi făcut cunoștință cu dta,“ zise ea românește, apoi nemțește și mai adaogă săgalnic: „Nu cumva ai de gînd să 'nveți românește?“

Sprîncenele ei dese se împreunau de asupra nasului, ceea ce dete trăsurilor ei nobile de obicei o expresie serioasă, ba chiar melancolică. Cu atît mai bine o prindea zimbetul ușor, care într' atîta-l încânta pe conte încît exclama răpit cu totul: „De ce nu? — Doar sună atît de frumos pe buzele dtale!“

O tușire sfortată-l făcu să se 'ntoarcă, și tot încă văzu la spatele sale pe tînerul principe care schimbă ochiri pline de înțeles cu Stefani. El își încruntă sprîncenele, se molcomi însă îndată neputînd suprima un zimbet cînd domnișoară Elisaveta zise: „Lasă-l pe domnul acesta; pentru mine e ca și cînd nu ar mai fi de față.“

Principele se făcu roș ca sfecla — se vedea că așa ceva încă nu pășise el, după a cărui favor se nisuiu fetele cele mai fruntașe ale țerii, și acuma i-se păru sosit timpul de a se cam mai duce. Depărtîndu-se el strîmbă fața într'un zimbet care era să fie ironic, care însă exprimă destul de lămurit supărarea sa.

Contele Stuart privi în urma lui jumătate răutăcios jumătate cu milă, admirînd în tăcere purtarea rezolută a domnișorii Elisaveta. Ea parcă ghici gîndurile sale căci urmă: „Se vede, că Dta te miri de asprimea cuvintelor mele. Dar și aceasta e semnificativ pentru poziția femeii în țara noastră, că dacă nu e tocmai urîtă, bărbații mai ales din clasele nalte se cred îndreptățiți față cu dînsa la tot felul de... îndrăzneli. Față cu astfel de atacuri omul învață de vreme a se apēra, eu cel puțin mă țin prea bună pentru așa ceva.“

„Ai dreptate; de altmîntrelea bărbații din înalta societate sînt tot cam astfel și aiurea.“

„Și la Germani?“

„De sigur. De ce chiar la dîșii nu?“

„Ei, noi Români în general îi prețuim mult, fiindcă aproape toate bunurile culturale de cari ne bucurăm noi precum și celelalte popoare ale țerii ne-au sosit din Germania. Eu, ce-i drept, îi cunosc mai numai din cărți; Dta, afară de învățătorii mei și meseriașii, despre cari aici nu e vorbă, ești primul pe care-l cunosc personal — dacă peste tot ești Neamț. Sau ești Engles de naștere?“

„Engles nu, cel mult Scoțian, decî la tot easul German. După creștere însă pot fi socotit întrē Nemți.“

„Bine. Cunoșcîndu-i decî numai din cărți, mai cu samă din ale poezilor lor, am vorbit cu Dta așa fără nici o rezervă, încât poate mă vei judeca ca o toacă-gură, deși după spusele domnului archiduce te interezi de noi Români.“

„Așa și este, chiar în mare măsură, domnișoară. De aceea ți mulțumesc că mi-ai spus atite lucruri cu totul noue!“

Fata își pleca puțin capul roșind, fără însă a răspunde nimic, și contele urmă după câte-va clipe: „De unde ești, dacă e premis să 'ntreb?“

„Sînt din satul acela“, răspuse ea arătînd la coasta dincolo de vale.

Contele-și scoase mapa și 'ntrebă: „Asta e Valea mare?“

„Numele acesta se află acolo? E adevărat?“ zise fata, pe cînd ochii ei străluciau de o surprindere plăcută.

„De ce te miri că aici să află numele safului?“ întrebă el nu mai puțin surprins.

„Pe mapele ungurești sînt tipărite numai numele ungurești, satul nostru decî e Nagy-patak“.

„Ce-i asta?“

„Traducere ungurească de Valea mare, Altoră însă nici asta nu e 'ndeajuns unguresc, decî-l chiamă chiar Magyar-patak“.

„Și ce-i asta?“

„Valea maghiară. Așa s'a scris chiar pe tablele din capetele satului“.

„Dar ce scop are aceasta? Locuitorii satului sînt Unguri, nu e așa? Însē atunci cum se numește acest sat după adevēr?“

„El se numește Valea mare, cum e scris și 'n harta dtale, căci nici puț de ungur nu trăește în e“l.

„Asta însă n'o 'nțeleg“, zise contele uimit. Ce folos de hărți sau inscripții cu numele cari nimene nu le cunoaște?“

„Magyar királyi ész!“ observă fata scurt, în ton batjocuritor.

„Ce 'nseamnă asta?“

„În sens propriu: minte regească maghiara; noi am traduce frasa pe românește cu „ungur cap de țap.“ Pe nemțește s'ar putea zice „Schwabenstreich“ sau mirozenie, cum îi zicem noi, mai ales băzăconii ca aceasta, cu cari Maghiarii vreau a face să creadă dîșii sau chiar alții că Ungaria ar fi 'ntreagă maghiară. Trebuie să știi adecă că ei nici nu vreau să știe despre celelalte popoare ale țerii; ba nici despre 'mperat nu vreau să audă, și Ungaria după dîșii e proprietatea lor escusivă și un regat de sine stătător.“

„Cu astfel de pretensii abia și vor face prietină,“ observă contele.

„Adevēr, mai cu samă fiindcă noi ceialalți am fost aici înainte de d-lor. De aceea decî locuțiunea amintită și-a căștigat sensul ironic, decî să n'o folosești

înaintea Maghiarilor, căci de asta ei să supără și mai mult decit dacă aud vorbind despre împăratul.“

„Aceasta a fost iar o prelegere întreagă, mulțumesc frumos, amabilul meu profesor,“ zise contele zimbând. Îndată însă fața lui-și reluă expresia serioasă și el urmă: „Mi se pare că domnii aceștia n'au nici o cauză să vază împărăția cu ochi răi; căci dacă n'ar fi fost Austria, Turcii poate și azi ar fi stăpânii Ungariei.“

Fata dete din cap îngîndurată, și după o pauză scurtă contele urmă: „Aceste monede încă să pare că sînt o amintire din vremea Turcilor. E permis să le privesc mai de aproape?“

„Bucuros. Pecat că lanțul fiind de mare preț, cel puțin pentru noi, e închis și cheia nu o am cu mine. Presupunerea dtale de altfel e nimerită: monedele sînt turcești și vechi; deja răstrămoașa a răstrămoasei mele le a purtat.“

În timpul acesta ea întorsese moneda primă și acumă intoarse cealaltă.

„Trebuie să-ți cred,“ răspuse contele care-și plecase fața în jos pentru a vedea mai bine. „Literale pe dinsele par că-s turcești. De judecat nu le pot judeca, fiindcă nu nteleg turcește. Sper că nici d-ta.“

„Nu“, confirmă fata, pecând pentru o clipă iar un zimbet ușor îi insenina fața. „Turcii doar de demult nu mai vin în țară“.

Sinul ei să ridica ȳte, pecând contele privia deamăruntul monedele.

„Ah, să vede că domnul conte iar se produce în arta dresurii libere“, zise atunci principele pe ungueresce lui Stefani cu care iarăș se apropiase.

Fată se făcu roșe ca sângele și fără de a mai grăi o vorbă o luă inspre tatăl său. Contele rămăsă pentru o clipă înmărmurit și privia în urma ci, apoi viindu-și în ori să adresă cătră principe într'un ton amenințător: „Te rog, spune nemțește ce ai zis acum!“

„N'am spus nimic în contra dtale.“

„Tot una; voesc să știu!“

„Dar nu am voie să-ți spun. Pune-te de învață unguerește dacă nu te doare alta!“

„N'am poftă să-mi ripisesc timpul cu lucrul cel mai de prisos din lume. Ai să vezi că ești dator a-mi răspunde!“ strigă contele eșit din fire, scoțendu-și sabia cu atăta înverșunare încât ciucurii pe cari îi strînse cu stînga cătră teacă, sburară la o parte.

(Va urma.)

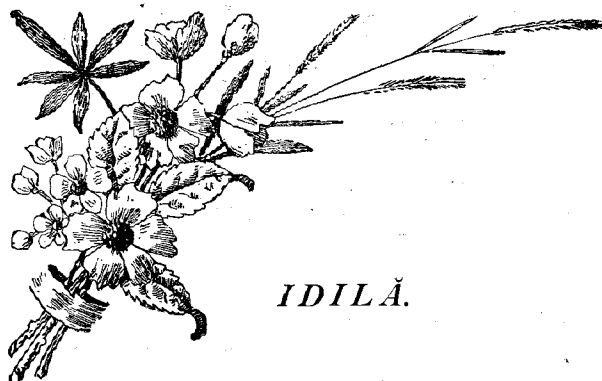
Proverbe turcești.

Răbdarea e cheia pentru toate comorile.

Graba e lucrul naibeî.

Un cuiu strică potcoava, potcoava pe cal, calul pe călăreț, călărețul o veste, vestea o împărăție.

Pentru proști e sərbătoare în toate zilele.

IDILĂ.

S'au dus ai mamii mititei,
S'adune Sânzienne;
S'au dus sêrmanii singurei,
De mici ce sunt, doi bobocei
Să par peste poiene!

Și ei culeg, căci mam-a spus
Ca ei să le culeagă,
Căci mama, **mama lor** le-a spus:
Culegeți că avem de pus,
Pe crucea taichii, dragă!“

Și ei s'au dus, Si etă vin...
Ș-acum gâdesc la tată:
„Și eu, si eu cu tine vin!“
Și ea înneacă un suspin
Și stă îngândurată!

I. Stanca.

INTIME.

I.

Pe ori ce căi eu pân' acum
Am dat mereu de mărăcini;
În loc de flori cules-am spini.
Și azi, alege-aș ori ce drum,
Eu tot de spini și petri dau
Pe căi ce capăt, margini n'au.
Sunt drumurile fără rost
Sau doar' sunt încurcată eu?
Stau tristă și mă ntreb mereu.
Și plec și iar vin unde-am fost
Dar gândul meu e mai senin
Și pare, că-mi șoptește lin:
C'o singură privire prinđi
Un veac întreg în gândul têu;
În suflet ai pe Dumnezeu:
Să fie lumea de oglinđi
Tu vecinic n'o să veđi amar
Când sufletul ți-e blând și clar:

Lucreția Rudow-Suciu.

Pe treapta cea de sus.

(O istorie studentească din Halle.)

I. Un rămășag.

În grădina cafenelei „Tulpe“ domnia într-o sară frumoasă de vară veselia obicinuită. Studenți dela toate facultățile, corporațiile, cu chipii de diferite culori și cu mai multe sau mai puține semestre ședeau acolo la umbra teilor, prin ale căror frunze ici colo se ved zidurile sure ale „morișchei de cafea“, cum se numește zidirea învecinată a Universității, din cauza unei asemenări oarecare cu numita morișcă. Unora dintre studenții mai în vîrstă se vedea că această priveștițe le cam știrbea veselia, poate că se gândiau la versul cunoscut :

Of, dar esmatricularea *)
E afurisit lucru, bre !
Frigurile mă apucă,
Gândind la esamene.

Celor mai mulți însă nu le păsa de „Alma mater“ (Mama iubită, adică universitatea) din vecinătate, ci priveau cu toată îndestulirea oamenilor de tot liberii la profesorii chinuți, cari treceau din când în când pentru a-și ținea prelegerile, și la băeții singuincioși, numiți „ștreberi“, cari ședeau în sălile închise urîndu-se, fără să fie de lipsă. Cu toții ei se siliu ca să ajute la rezolvarea chestiunii sociale golind nenumărate păhare de bere de Lichtenhain, cum o esplică tocmai un băiat cu chipiul albastru care cântă lin :

Numai statul cel de bere
E al păcii fundament,
De-ar fi Europa întregă
Un Lichtenhain, permanent!
Bea! cu-o sete canibală,
Bea!, nu-ți pasă de nimică,
E o lume de iluzii,
Un model de republică.

„Cât costă concertul?“ întrebă întorcându-se un student cu chipiul roș care ședea la masa vecină.

„Petrecere privată!“ răspuse cântărețul cam iritat.

„Astfel de păseri cântătoare ar trebui arătate în public numai în cuști închise hermetice“, observă cel-alt scurt.

„Domnule, vreți scandal?“ strigă cântărețul.

„Cu plăcere“, răspuse acela, la ce amendoi se sculară și-și schimbă biletele de vizită.

Cel cu chipiul roș se plimbă puțin în sus și în fos. De o dată într'un colț al grădinei el văzu un bărbat care ședea singur fără a lua parte la viața șgomotoasă din prejurul lui. Iute se apropiă de el și îi spusă cu satisfacție vedită : „Auzi Sip, iarăș m'am legat de cineva, deci în curînd voi avea lipsă de ajutorul tău“.

„Încă în semestrul curent, Berger?“ întreaba cellalt

*) Esmatricularea se numește actul prin care cine-va se strege din matriculele universitare, încât nu mai e student.

liniștit. „Las' cel puțin să se vindece rana cea din urmă!“

Berger își mîngăia cu mîna rana proaspetă de pe obrazul stîng și răspuse într'un ton ușor : „Bah, asta nu-i nimic, o să fiu precaut. — Dar de ce șezi aici singur cuc? Vino la masa noastră, moșule!“

Dr. Sip dete posomorît din cap : „Lasă me 'n pace; n'am poftă să șed în societate.“

„Din contră, nu-i bine să fie omul singur. — Sau meditezî despre nestătornicia fetelor!“

„Dă-mi pace cu glumele tale, ți-am mai spus!“ zise Sip pîrnat.

„Nu te supăra, doară-ți sînt prietin!“ se 'ncercă Berger a-l domoli și se aseză pe un scaun, comîndându-și un nou păhar.

„Atunci dă-mi pace!“

„Din contră, altfel baronul acesta va răpi pe verișoara mea chiar dinaintea nasului tău!“

„Puțule, te faci obrasnic! Ia bea una ca pedeapsă!“

„Cu cea mai mare plăcere!“ răspuse Berger și beu. Punînd jos păharul el urmă clipind din ochi : „Știi ce 'nscamnă rosee?“

„La ce această întrebare?“

„Ai uitat că domnul de Steinthal a trimis ieri Gertrudei un buchet de rose, mare cât o roată? Adevărat, înțeleg că pentru aceasta ea i-a permis s'o conducă la masă.“

Dacă nu-ți vei ținea gura, te privesc de un asemenea prostănac ca pe baronul tău!“

„Mă rog, prostănac e baronul atît de puțin ca eu; din contra, știe a conversa foarte interesant, ceea ce Gertruda de sigur ți-o va confirma, dacă singur poate n'ai băgat de samă!“

O mormăire necăjită fuse răspunsul lui Sip.

Mai departe baronul e un băiat frumos. Înaintea fotografiei sale se află mai totdeauna fete cari o admiră.“

„Ca găștele, văzînd pe un gînsac zugrăvit frumos.“

„Mă rog, el e baron și unul dintre cei mai mari proprietari ai noștri.“

„La naiba ia-l dacă-ți place atît de mult!“ strigă Sip și vroi să se scoale. Berger însă-l reținu și urmă cu cea mai deplină liniște sufletească : „Îndată am sfîrșit. Am vrut să mă spun numai că ești nespus de ușuratic că unui rival atît de periculos nu numai să-i lași mîna liberă, ci îi ajuți chiar, să ajungă la țel!“

„Eu? Unde am făcut eu una ca asta?“ Întrebă Sip într'un ton batjocuritor, dar vocea lui totuși avea un timbru de nesiguranță.

„Cînd unchiul meu-ți esprimă părerea de reu că te-ai adîncit atît într-o convorbire științifică cu el, încât dama ta ți-a scăpat din mîna, îi răspunseși: că ți-se părea un lucru de sine înțeles ai să conduci la masă.“

Și așa ceva spuî în prezența verișorii mele! Dacă ai fi văzut ochirea triumfătoare care o aruncă baronul

la aceste vorbe, ți-ai fi spus îndată, ceea ce-ți spun eu acuma, adevărat că ai făcut o prostie fără păreche!“

* Sip vru să sară de pe scaun indignat, dar Berger îi puse mâna pe braț și urmă: „Sezi binișor, eu n' am vrut alta decât să te previn. Înțeleg foarte bine că, după ce o ai văzut aproape zilnic, ani de-arândul, și încă fiind favorizat într'atâta din partea tatălui ei, te puteai crede îndreptățit să vorbești astfel; dreptul acesta e însă numai moral și acesta nu plătește nimic în ochii iuriștilor. Fetele toate vreau să fie căutate, cu atât mai mult verișoara mea, atât de răsfățată din partea tuturor. Și dacă chiar mama-l favorizează pe baron în așa măsură cum ieri s'a văzut, ar trebui să fii foarte cu luare aminte. Mă înțelegi?“

„I-aș fi spus domnișorului deja ieri ce gândesc asupra lui, dacă n'aș ști că unchiul tău e dușman declarat al duelului“.

„Așa și este: pe calea aceasta deci nu poți ajunge nimic. Mai are baronașul un mare avantaj: locuiește în casa unchiului. Altfel nici nu cred că s'ar fi putut apropia de verișoara mea, dar între astfel de împrejurări se înțelege...“

„De ce mi spui toate acestea! Ca și când nu le aș ști singur tot atât de bine!“ Îl întrerupse Sip, nerăbdător. „Mi s'ar pare că vrei să-ți bați joc de mine și-ți dau sfatul să n'ceți cu una ca asta. Nu sunt dispus nici decum să glumesc!“

„Cine vrea să-și bată joc!“ întrebă Berger cu fața nevinovăției măhnite.

„Ce alt scop au toate aceste vorbe goale!“

„Pentru a-ți arăta că trebuie să faci ceva!“

„Crezî că am să me declar fața cu Gertrud? Știi singur că nu-l pot oferi nimic, până ce rămân profesor privat.“

„Asta va veni la timpul său. Dar nu-î vorbă de aceasta, ci că ai rămas prea departe îndărătul baronului. A făcut o astfel de impresie asupra verișoarei mele, încât ea astăzi poate totuși va preferi să fie doamnă baroneasă decât doamnă consilieră intimă.“

(Va urmă).

Literatură populară.

Cum își fac fetele seau nevestele de noroc „de dată“.

(Din Bihor).

Fata seau nevasta (veduvă) în vremea ce cade între Paști și Rusalii postește în decurs de 7 săptămâni așa că s. p. dacă începe în săptămâna întâe marți, atunci în săptămâna a doua postește miercuri, a treia săptămâna joi ș. a. m. d. Se poate și așa că, în decurs de 7 săptămâni să se postească în fiecare marți.

În ziua de post apoi, toată ziua nu mănă nimic până sara când resar stelele. Atunci își

face un cocuț din făină, apă și puțină sare; îl coace și mănă din el jumătate, fără însă să bea apă!

După aceea, desbrăcată de haine, cu perul despletit, merge în grădină, rupe cu dinții 9 crenguțe din 9 feluri de arbori seau pomi, s. p. prun, măr, păr, gâtuiiu, rug ș. a. de cari se găsește în grădină. În vremea ce rupe își zice lin seau în gând:

„Doamne, Mărie Maică Sfintă, eu me rog Ție, Tu'mi ajută mie. Eu nu rup creanga asta ci rup gândul dela data mea și dela inima lui; să nu aibă stare și alinare cum nu am ieu acuma, până ce nu oî găta cu lucrul ăsta“.

Luând crenguțele, le stringe cu mâna bine la olaltă, apoi fata se pune înaintea focului, într'o mână ia un cuțit iar în cealaltă crenguțele, pe cari le pune, cu vârful, peste jaratic și zice:

„Doamne, Mărie Maică Sfintă, ieu mă rog Ție, Tu'mi ajută mie! Așa să ardă și să pârâiască inima în data mea cum ard și pârâiesc nuiielele astea pe foc; să nu aibă stare și alinare, cum nu are apa pe Dunarea mare, nici la tată-său, nici la mamă-sa, nici la surori, — nici la fată aleasă nici la veduvă rămasă, — până ce nu va veni la mine; cu mine să se sărute, cu mine să se stîmpere, cu mine să se iubească.“

Cuvintele următoare apoi le rostește lin, de 9 ori după olaltă mereu lovind cu vârful cuțitului în nuiiele, că acelea să se scuture puțin:

Eși mută de-unde ești,

Ca pe grabă-mi trebuiești!

Eși, te du, te bagă pe gură în data mea —

Care mi-i rânduia dela nașterea mea —

Cu solzi de aur

Cu coadă de bălaur

Cu solzii'l solzește,

Cu coada la mine-l îndăluște!

Că de îi da stare și alinare:

Cu focu te-oiu arde

Cu cuțitul te-oiu tăie.

Sfîrșind, ia nuiielele de pe foc și, când să culcă, le pune sub perina dela cap, asemenea și jumătatea rămasă din cocuț; 9 fire de ovės, mărgelele dela grumaz, vre-o haină bărbătească; pune un pahar de apă lângă cap, pe o măsută seau scaun — ca să gasească „Data“ apă de beut, când vine!

Această procedură se repetează apoi în fiecare zi de post.

Acest fel de post e un post „greu“, căci superstiția zice că dacă s. p. data, din întemplantare, e căsătorită deja, trebuie să-î moară nevasta, ca să poată lua pe aceea carea își face de dată. Drept dovadă, se povestesc casuri analoage, întemplate, unde întru adevăr a murit

cutare nevastă ca să poată veni apoi veduvul la fata seau nevasta care a postit.

De altminteri acest fel de post să mai zice că e și „păcat“ căci au fost casuri când în locul datei a murit fata care și-a făcut de dată, deoarece nevasta cutărui bărbat a avut „ânger mai tare“ decât fata!

Beatrix.

Serisoare din Viena.

(Ceva despre modă.)

1. aprilie 1897.

Teii și castanii seculari din aleele „Prater“-ului, Ailantele pe „Ring“, acații de pe malurile Vienei; toți arborii și toate plantele exotice din parcul orășenesc și din grădina botanică, adunate din toate părțile lumii; păreții de Taxus în Belvedere, toate, toate dau un freamăt lin, pare că strigă: „afară, ești afară; primăvara e aci, iarna a trecut!“

Cine ar putea rezista acestui glas rugător și dulce? DVoastre, doar, damele mele? Natural că nu, dar — Ah, pricep: acum n'aveți toalete de primăvară, încă nu știți ce fason, ce pănură, ce fel de pălărie, parasol, mănuși să alegeți?

Bine, lasă dar să vă povestesc, cum și ce să faceți ca privindu-vă cineva, acela să fie silit a exclama: „Nici o dată încă nu te-am văzut așa de frumoasă.“ Și, ca să încep îndată, cu fasonul, „forma strimță“ e azi lozinca. Strimță din sus și din jos; rochia și mânecile, toate strimte. Să înțelege că nu tocmai așa de strimte cum au fost la începutul anului 80 și în anii următori, când nu ți puteai pune pălăria pe cap dacă aveai blusa îmbrăcată. Mânecile umflăte au dispărut. Mânecile de primăvară estimp sunt foarte dragute dar nu sunt de tot lipsite de pufuri; pe umăr tot să mai pun pufuri, epaulette, funde ș.a. Rochiile, da, sunt ceva mai strimte și damele mai economisitoare să vor bucura poate, deși trebuie să mărturisesc că ce câștigăm prin pănură mai puțină, trebuie să dăm pe găteală (ornament). Rochiile sunt, ici coala, după cum vrem să-le coasem — cu pături mici și mai mari; volanuri, prime și pasmanterie. Pentru costum de primăvară să folosește mai mult postavul. Postav, cașmir, cheviot, cammgarn și catifea, în culoare deschisă și întunecată, după plac. Negru, brunauriu (bronz) drap, bordó, lila, verde rusesc, violet întunecat ș.a. Preferite sunt culorile verde-scotic și vinet-scotic din pănuri engleze. Jachetele sunt scurte, largi câteodată, (și croiul dela spate și dinainte); peste tot însă croiul e mai frumos la spate strimt și dinainte lărguț, din postav sau cammgarn, ori din pănura haïnei ce o purtăm. Peste tot moda engleză, adevă simplă, e mai preferată. Mantilele scurte, până la brâu sunt mai moderne, cele mai multe ori din catifea neagră cu blană (căptușeală) de mătăasă albă sau ceva pănură fină de culoare deschisă; brodate bogat, sau cusute cu mărgelile sau și cu aplicațiune de dantele. Cu predilecție poartă damele bluse de mătăasă ușoară, vârgată, gătite cu primă și dantele aranjate frumos și bogat, la grumaz cu „rüş“-ul obișnuit care însă nu cuprinde grumazul jur împrejur ci numai la ceafă în forma „Stuarti“. Aceste „rüş“-uri sunt foarte căutate, ca puține toane ale modei. Se fac din dantele fine sau și mai puțin fine, primă, din primute înguste aranjate des,

des de tot și vluiage, în ceafa mai multe casuri din două colori, negru cu roșu, verde întunecat și alb-gălbui, alb și vinet ș.a.; din dantele aurite, din flor (tüll), vârgat, punctat seau zăbranic (crep.)

Coloarea sură, în toate nuanțele, încă e foarte modernă pentru haine, îmbrăcăminte întregi, atât pentru mijlocul primăverii cât și peste vară, în deosebi culoarea deschisă-sură.

Parasoalele sunt de culoare deschisă, din pănurile celea mai gingașe, cu bete groase. Mai sunt moderne însă și parasoalele, așa numite „Entoutcas“ (pentru ori ce cas; în soare și ploae), subțiri, bine potrivite cătră bétul subțire de tot dela care nu poate lipsi nici mănecul frumos! Mai practice sunt însă parasoalele negre ee mătăasă, căci le putem folosi la ori care haină.

Și acum la pălării! Ele sunt cu mult șic, geniale, căci au o formă de barett (comânac), toque în formă de barett sau pălării cu margini late și cu virful în formă de barett. Deoarece însă acestea forme nu șed bine la ori care față, mai sunt moderne, pentru neveste, toque-le micuțe gătite cu flori, dantele și pălăriile cu o margine ridicată la o parte. Ca găteală sunt moderne penele, de cocoș, de struț, aripi de păsări și pene de băflan (stirc); primă, mărgelile tocite (jet), și natural că și copiii soarelui întinerit — florile și iarăși florile. Preferită e regina florilor: rosa, și viorelele pentru pălăriile de primăvară.

Peste tot, flori de tot soiul, multe de tot sunt azi aplicate pe pălării.

La revedere!

Th. B.

La Vatră.

(Loc de convorbiri.)

Christos a înviat!

Învierea lui Christos să ne ridice și pe noi din moarte la viață.

După-ce s'a făcut atâta vorbă despre noi bihoreni; ba că suntem în amortire, și că ar trebui să ne deșeptăm, ar fi de dorit să ne dăm samă întru adevăr, că e bine așa cum e, ori nu, și să ne gândim unul fie carele că ce am fi în stare să facem ca alt-cum să fie.

Că avem neajunsuri multe? Apoi da. Că trebui începută o întreagă serie de lucrări? Apoi da. De o sută de ori da. Dar cum și ce să facem?

Să zice că se pun oamenii nostri să înființeze o bancă, o casină, doară și o reunune de femei! Foarte bine și îmbucurător. Dar agitându-ne de lucrurile mari să un perdem din vedere că alătura cu ele putem să realizăm lucruri cari reclamă mai puține ostăneli, dar cari aduc de asemeni rezultate salutare.

A fost vorbă în numărul trecut chiar despre Asociațiunea Transilvană. Cred că nu ar trebui umblete multe și am putea să avem deocamdată un despărțământ la Orade și unul la Beiuș. Că ar fi foarte bine cred că e de prisos s' o mai spun.

La Oradea-Mare sânt acum trei redacții, sânt prin urmare oameni cari s'ocupă de literatură. E un contingent mare de tineri, vor fi și între ei, cari s'indeletnicesc în ale scrierei și mai sânt între inteligenții români, cari sânt acasă în de acestea.

La Beiuș e un gimnasiu, cu un corp profesoral considerabil.

Sânt prin urmare în amîndouă locurile elemente îndestulitoare pentru a da matinee-e, serate, conferințe sau ori-ce numire li-s'ar da; și apoi că au și acestea numai rezultate bune s'o mai spun și eu?

S'ar mai desvolta simțul pentru literatură, pentru tot ce e românesc. S'ar vorbi mai mult românește și asta nu ar strica în Bihor; ar fi conveniri sociale mai dese cari numai poleiesc și cristalisează.

Cum s'pot face lucruri de acestea pe la Brașov și Blaj, de ce nu s'ar putea la Oradea-Mare și Beiuș?

Am atins și convenirile sociale. Pentru-ce nu s'ar putea da serate literare-musicale? Aici nu e teren pentru picnicuri, de și nu ca la Cluj dar totuși în câtva?

Că asta încă nu e tot ce ar trebui să se facă? Apoi iarăși da. Dar cred că această întrebare nu ne împedecă ca barem acestea să le facem.

Sânt de a să pune în lucrare atât de multe mai ales cu privire la popor, întru binele lui.

Dar despre asta acum încă nu, din lipsa de spațiu. M'aș bucura însă — să înțelege — când celor spuse li-ar urma un răspuns. Nu doresc atât de mult un răspuns pe această cale — bine că nici asta nu m'ar supăra. Dar aș dori mult, ca să mi-se răspundă în faptă.

Bihoreni de bine, Christos a înviat! Și învierea lui Christos să ne aducă cu primăvara primăvară și să ne ridice, din moarte la viață!

Unul din Bihor.

Pentru economi.

Luai seama ce să nu ucideți! Ariciul: trăește și să nutrește aproape numai cu șoareci, animale mici roștoare, tot felul de melci, vermi și tot atâtea goange stricacioase pentru holde. Nu ucideți nici un ariciu! Broasca rîioasă: un ajutor mare al plugarului, — într'un cîas înghite 20—30 de vermi stricacioși. Nu ucideți broaștele rîioase! Mușuroiul: să nutrește exclusiv numai cu vermi, larvi, omide și alte insecte stricacioase. În stomachul lui nici urmă de vre-o plantă înghițită, nu vei gasi. Nu ucideți mușuroiul! — Păsările! Ce pagube avem în tot anul din partea insectelor (gongilor)! Dușmanii cei mai puternici ai lor sânt păsările; ele sânt prietenii cei mai buni ai pomologiei și a plugăritului, ucigașii cei mai siguri ai omidelor. Nu ucideți păsările! Licuriciul: cel mai bun prieten al gradinei; prăpadește păduchii de lemn și parasitele de pe frunze în mase mari. Nu ucideți licuricii!

Știre literară.

În Caransebeș s'a înființat „Biblioteca Noastră” sub direcția dlui E. Hodoș.

Dorința d'a cetii cărți plăcute, folositoare și ieftine se arată în măsură tot mai mare la publicul nostru român. Am ținut seamă de această dorință, și luând înțelegere cu câți-va prieteni literari, am întemeiat publicațiunea „Biblioteca Noastră.”

Scrierile autorilor români, literatura populară și operele autorilor străini în traducere bine îngrijită, vor găsi loc în această „Bibliotecă.” Se va îngriji, ca pe fiecare lună să apară eel puțin un Număr, cu prețul cel mai moderat posibil.

Se pot face și abonamente la „Biblioteca Noastră” pentru o serie de 5 și de 10 Numere.

Seria de 5 costă 70 cr. sau 1 Leu 75 de bani.

Seria de 10 costă 140 fl. sau 3.50 Lei.

Abonamentele, și tot ce aparține „Bibliotecii Noastre”, se adresează la Caransebeș către directorul publicațiunii.

E. Hodoș.

Sub presă: Iancu de Hunyad de Ios. Bălan, cu două ilustrațiuni comandate anume pentru „Bibl. N.”

În pregătire: Simeon Balint, biografie cu un portret, Cestiuni de igienă de Dr. C. Popasu, Poftă bună de Zotti Hodoș, Din amintirile unui vîndător de I. Turghenev, cu portret și o notiță biografică.

De vânzare în toate Librăriile.

Un nr. costă 14 cr. și recomandăm în atenția tuturor dlor învățatori și preoți a comanda din acestea cărți eștine, pentru bibliotecile școlare cât și pentru cărturarii din popor. Deja a apărut un număr „Realități și Visări” de Septimiu Sever Secula, costă 14 cr.

Cronica săptămînei.

Dela noi.

Știre personală. Dl V. Mangra a fost joi în Oradea Mare de unde a călătorit la Beiuș.

Tinerimea academică ungurească din țară a ținut un mare congres ștudentesc aici în Oradea M. Serbările s'au început în 22 I. c. și vor dura probabil încă vre-o 2 zile. Vor fi producții gimnastice oi atletice, bal ș. a. Veselia e generală. — Între producții va avea loc, între altele, și o întrecere la fugă.

În Sibiu 19 I. c. seara la cafeneaua „Bresler” a avut loc o convenire intimă și însuflețită, întru serbatoarea strălucitei învingeri dlui Dr C. Lueger, noul primar al Vienei. Câțiva Sași verzi din Sibiu, cari au invitat și pe Românii din cercurile cunoscute, au improvizat această convenire, carea deci nu a avut un colorit oficios, dar a fost foarte animată. S'au ținut mai multe vorbiri nemțești și românești, care de care mai frumoasă și mai frățească pentru Dr Lueger, acest nobil amic al naționalităților și al politicei creștine în Monarchia noastră. S'a trimis o telegramă lui Dr. Lueger, la care s'au scris

dintre români : Dr Dăian directorul „Tribunei“, Dr Meseșan. Ioan Scurtu ziarist.

Consacrarea Ilustratăii Sale Dr. Demetriu Radu, episcopul Lugojului, proiectată pe Duminica Tomii (2 Maiu), din cauze neprevăzute se amână pe Duminica următoare, a Mironosițelor (9. Maiu), ear întronisarea în scaunul episcopesc din Lugoj va fi numai Duminică în 16 Maiu.

Necrolog. Părintele paroch asesor consist. din Satu lung lângă Brașov, Dl Radu N. Popea, fratele Il. Sale Dlui Episcop diecesan din Caransebeș a repausat în etate de 69 ani, servind a-altarul Domnului 47 ani.

În vecei să fie amintirea lui!

Din România.

Camerile legiuitoare s'au convocat pentru o ședință extraordinară la 25. apr., căci se simte nevoia de a se contracta un împrumut mai mare pentru armată.

Precum se știe, camerele s'au închis ca dl Sturdza să aibă timp pentru a-și întări poziția.

Din străinătate.

Precum am prevestit în nr-ul 1, Turcia a declarat război Greciei, chiar în ziua în care s'a tipărit foaia noastră, adică 17. apr. n. Fiindcă aceasta se putea prevedea dela început, împăratul german a sosit în 21 apr. la Viena pentru a se înțelege cu împăratul austriac despre împărțirea Turciei carea pare a fi lucru hotărât între cei trei împărați. Se zice chiar că ei s'ar fi înțeles cum să fie împărțit teritoriul cucerit : Austria va căpeta apusul peninsulei balcanice până la Salonichi, Rusia Stambulul și părțile resăritene în Asia, Franca va lua Siria, ca recompensă pentru părțile pe cari Germanii le au recucerit în 1871, Germania Asia Mică, Anglia însă nu va căpeta nimic, fiindcă tocmai ea a ațîțat pe Greci să nceapă războiul. Fiindcă însă atât Anglia cât și Rusia s'au încuibat binișor în Creta, planul frumos abia se va putea realiza și va urma o păruială generală care va schimba, din fundament toate — chiar și în Austria-Ungaria. Căci nu numai Bulgaria, România, Serbia și Muntenegru se pregătesc zi și noapte pentru război, ci chiar Austria mobilizează două corpuri ; pe al 13-lea și pe al 15-lea.

După o conștelegere între împăratul nostru și Wilhelm II. cel d'ântăiu va pleca îndată la țara Rusiei și după ce s'a sfătuit și cu acesta se va întoarce, prin Berlin, acasă, pela începutul lunii lui Mai.

Până atunci Turcii poate vor fi bătut pe deplin pe Greci, având 140000 de ostași față cu cei 70000 ai Grecilor. Ei au trecut prin pasul Meluna și acuma curge lupta înaintea Larisei, care e capitala Tesaliei. Locuitorii fug din oraș, căci oastea grecească nu mai poate rezista celei turcești.

Totuș Turcia nu va trage nici un folos din învingerea sa, căci puterile mari se pregătesc deja să inter-

vie în favorul Greciei care va trebui să plătească o despăgubire de război și poate va și perde Creta, carea se pare că îi era destinată din partea puterilor.

Ghicitură.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	4	1	scriitor din școala vechie.				
								4	10	4	nume femeiesc.				
				5	2	1	2	3		3	nume mitic din timpurile cele mai vechi ale Romei.				
						11	7	13	4	5	14	componist celebru.			
						2	15	9	4	8	14	2	tradător model.		
								10	7	6	9	8	însușire frumoasă care nseamnă și o clasă socială.		
									3	14	5	7	16	sinonim cu picur.	
						17	16	3	9	8	4	10	14	2	hospodar pe vremea eteriei.
								8	12	12	8	8			mâncău vestit.
									18	4	8	2			să află întră munți.
									4	5	19	2	20		riu în România.

Dacă se pune în locul fie-carei cifre o literă, inițialele acestor 11 cuvinte citite din sus în jos dau numele unei celebre scriitoare ; finalele citite din sus în jos dau locul unde ca petrece cu predilecție.

Terminul deslegării 9. mai n.

Între deslegători se va sorți o cartă.

Partea umoristică.

Despre următoarea istorie comică afirmă „foaia pentru teatru“ din Petersburg că s'a ntmplat cu adevărat :

Nu de mult s'a jucat în Rusia la un teatru din provincie piesa lui Shakspeare (sau Șekspir cum scriu Rușii după pronunțarea cuvântului) „Gălăgie multă pentru nimic“. După reprezentație s'a aplaudat mult și viforos, iar un om din șirurile întâie strigă nencetat : „Autorul ! Să vedem pe autorul !“

În sfârșit se ridică cortina de nou și regisorul pășind pe bină grăi : Scuzați-mă, mă rog, dl Șekspir a murit deja cu mai multe veacuri nainte !“

Poșta redacției.

Dlui A. B. V. Am primit abonamentul, mulțămim. Cât pentru colaborare — ne vom bucura dacă ne veți trimite ceva ; și dacă va fi acomodat, vom publica cu plăcere.

Dnei L. C. N. (Déva). Trimite ocașional o causerie sau ceva pentru „Vatră“. În zilele acestea îți scriu mai mult !

București Strada Berzei 21. Aștept celea promise. Dacă te întâlnești cu G. C. întreabă-l când mai poate trimite ceva. Nu știi adresa dlui I. I ? Salutări !

Dlui P. P. R. în Z. Am primit și vom publica în Nr. 3.

S. S. S. A sosit chiar când am sfârșit cu tipărirea nrului 2. În Nr 3 va apărea însă o dare de samă.

Rectificare. În Nr 1, pag 5, s'a strecorat câteva erori de tipar. Alineatul care începe cu vorba „Indiferentizmul“ se îndreaptă așa : „Indiferentizmul nu ieste cauza nemijlocită a încetării din viață, de care sînt lovite fără milă revistele amintite ; cauza nemijlocită ie lipsa aceea de sânge, de care iele sufer din naștere“.